Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 267. Sâmbătă în 2 (14) Decembre.

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci). — **Numeri singuratici 5 cr.** — **Tacsa de inserțiuni:** 1 cm. □ 1 cr., plus 30 cr. timbru. — Toate abonamentele și tacsele se plătesc în Timișoara.

Redactor responsabil: **Adrian P. Deseanu.**

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate, strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse), Nr. 41. **Telefon** (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4

Prețurile bucatelor.

Timișoara, 14 Decembre n.

Este lucru cunoscut și cu durere observat de toți, că prețurile bucatelor noastre, ales al grâului, din an în an scade și prin aceasta reduce în mod uimitoriu mijloacele de esistință ale poporațiunei agricultore, în deosebi ale poporului român.

La părere cestiunea nu aparține domeniului politic, și totuși numai politica ar putè sĕ ajute, ar trebuí sĕ ajute. Ea însĕ, cel puțin la noi în Ungaria, nici habar nu are de aceste »treburi«; nu, fiind-că în țeara noastră părinții patriei abia ajung sĕ se ocupe cu dările cele multe și mari, ce le statoresc în budgetul țerei, și cu nouele »reforme politice-bisericești« prin cari vênează după înmulțirea capetelor și sufletelor maghiare, fie ele chiar și proletare!

Trist lucru e acesta, dar' vindecarea lui nu depinde de la noi.

Sĕ vedem deci noi de noi și sĕ facem cel puțin atâta, că ne orientăm: sĕ cunoaștem isvorul scăderei prețurilor bucatelor, și pe temeiul acestora sĕ ne orientăm și sĕ ne îngrijim pe viitoriu.

Causele scăderei prețurilor bucatelor noastre sunt două de căpetenie, și adecă: sporirea preste mĕsură a producțiunei grâului în unele țeri străine, până mai eri—alaltăeri încă sĕlbatice, ear' a doua causă e: înmulțirea și lățirea căilor de comunicațiune atât pe uscat, cât și pe ape. Urmarea acestor două lucruri e, că acele țeri continentale europene, cari până cu 8—10 ani înainte de asta își acoperiau trebuințele lor de grâu de la noi, aḑi nu mai vin la noi după grâu, ci și'l aduc din numitele țeri străine, de unde îl capĕtă cu preț mai mic și cu mult mai mici spese de transport, de cât pe al nostru.

Următoarele constatări și date, culese de noi din foile străine, ne vor dá receruta lămurire.

Esploatat de sute de ani necontenit și fără întrerupere, pământul nostru *european* nu mai poate ține concurența în productivitate (rod) cu pământul proaspet și nou, ce acum abia începe a fi esploatat din America, Australia și India!

Astfeliu producțiunea de grâu a statelor unite în restimp de 30 ani de la 3—400 mii de hectolitre a crescut tot mereu, și în anul 1891 a ajuns la suma de 216 milioane hectolitre la an.

Statul *Argentinia* înainte de asta cu 25 de ani, erá pe jumĕtate barbar-sĕlbatic, o țeară abia cunoscută de europeni, în internul sĕu bântuită de permanente revoluțiuni, abia ici-colea se vedeá o urmă de industriă și agronomiă, mijloacele de comunicațiune in internul numitei țeri nu esistau nici de leac, chiar și cu Europa numai cu mari și multe greutăți puteá comunicá.

Aḑi însĕ această țeară, de la natură atât de dotată cu putere roditoare, produce dejá *de două-ori atâta grâu, cât produce Ungaria întreagă,* și poate sĕ producă și mai mult!

Eată cum s'a desvoltat agronomia în această țeară. Pe la anul 1864 erá resbel în provincia Paraguai. În țeară nu se aflá grâu spre a produce nutremêntul de lipsă al armatei, aducerea lui din alte țeri erá de tot costisitoare. Beliducii s'au vĕḑut deci necesitați a ará pământul, a'l sĕmăná prin armată și astfeliu și-au acoperit trebuințele de pâne, ale armatei. Planul a succes de minune pe pământul Argentiniei. La anul 1870 când s'a finit resbelul, poporațiunea Argentiniei a imitat beliducii, a arat și sĕmănat și ea, și a început a produce grâu. Dar' nu aveá ce sĕ facă cu el, nu'l puteá esportá. Le vine însĕ altă întêmplare în ajutoriu.

La anul 1884 în luna lui Ianuariu — care lună în Argentinia cade cam pe la Iuliu-August al nostru — o naiă de vapor, care nu voiá sĕ vină goală preste ape, încarcă la orașul *Buenos-Ayres* o sumă mare de saci *de grâu, și în trei sĕptĕmâni* ajunge cu el în *Marsilia* (Francia), îl vinde apoi acì cu un preț bagatel. Din acest incident francezii află, că grâul din Argentinia, de alt-cum foarte bun, îi costă mai puțin în bani și în trudă, de cât fac numai *spesele de transport* de la *Marsilia la Paris,* ce le plătiau altă-dată pentru aceeași cantitate de grâu!

Îndată începură plugurile a lucrá în Argentinia! În scurt timp preste *trei sute de milioane de jugĕre* (arc) de pământ nou și roditoriu începù a produce grâu, și astfeliu a face o teribilă concurență productivității de grâu a pământului european!

La anul 1894 numitul stat (Argentinia) a esportat în Europa circa 21 milioane de măji metrice de grâu, și speranța ce ne suride (?) nouă e, că din an în an tot mai mult va esportá, fiind-că posiția țerii este una dintrĕ cele mai binecuvêntate: un pământ foarte roditoriu, nou, o climă blândă, șesuri estinse, preste astea în internul țerii dejá aproape 24 mii de chilometri de linii ferate, apoi un rîu navigabil prin care străbat năile la și de la mare.

Încă o întêmplare, destul de admirabilă și asta, care favorisează în mod enorm desvoltarea economică-agronomică a Argentiniei.

Valuta lor internă este foarte rea. Astfeliu banii europeni, mai ales ai Angliei și Franciei, când ajung în Argentinia au un preț chiar *îndoit.* Argentinianii pe 100 florin (d. esemplu) bani europeni, în țeara sa capĕtă 200 fl. și astfeliu ei devin în favorabila posiție că la ei a casă pot vinde grâul cu un preț bagatel europenilor, de vreme ce banul european în țeara lor este de îndoită valoare; și din acest motiv argentinienii fac toate possibilelele încercări, ca numai și numai cu europenii sĕ têrguiască, prin ce: fac o concurență nesuportabilă bucatelor noastre proprie (europene).

Din toate astea resultă, că pe cât timp va durá această concurență, ale noastre bucate, ales grâul, nu va ajunge sĕ fie mai cu preț.

Foișoara „Dreptății“

Frunze și Frunzulițe.

— Poesii poporale. —

— »Ană, Ană, bănățană,
Mândră ești aḑi la sprênceană!
Sprêncenele-ți de mătasă
Nu mĕ țin de feliu a casă.
Mĕ fac aḑi a doua-oară
Sĕ-mi fac calea păn' la moară;
Sĕ te vĕd în ferestruță
Cum porți acul în mânuță,
Cu ochii pe sub sprêncene
Mĕ privești numai a lene!«

— »Bădiță, dorul te ducă,
Multe pricini te apucă,
De n'ai pace, și n'ai stare
Nici sĕ-ți câștigi de mâncare;
Nu-ți fă cale-a doua-oară
Mergi și macină la moară!
Câștigă-ți pe aḑi și mâne
Că sprêncene nu-ți dau pâne;
Și sprêncene de mătasă
Nu-ți fac nici casă, nici masă!«

(Ecica română.) Vióra Magdu.

Turandot.

Noveletă originală
de
5 **Aurelia Păcățan-Rubenescu.**

VI.

. . . Tu sĕ fii prima, care ia parte la bucuria, la fericirea inimei mele.

El mĕ iubește!

Nu-mi poate oferí avere, dar' îmi ofere inima plină de iubire, și brațele tari cu cari sĕ mĕ conducă în calea vieței, mĕ întreabă: le primesc și mĕ încred în conducerea și spriginul inimei și al brațelor sale în aceasta cale lungă și poate plină de neajunsuri?

De le voiesc! . . . De mĕ încred! . . .

Plângênd m'am aruncat la peptul sĕu, am plâns de fericire! Pentru-că și aceasta are lacrĕmi, și ne-ar omorí sub greumêntul ei, dacă prin lacrĕmi nu ne-am putè ușorá inima plină de fericire!

N'aștepta epistolă lungă. Sufletul meu, ah, atâtea simte, și nu sunt în stare a le esprimá în cuvinte!

Când ne ajunge o bucuriă mare, neașteptată. sau ne suprinde cu puterea vijeliei vr'o fericire, rare-ori aflăm pentru ea espresiuni potrivite în vorbirea noastră: o simțim numai, dar' glasul ce-l deșteaptă în internul nostru, nici-odată nu-l putem redá — chiar pentru-că așa rare-ori vine asupra noastră! — — — — — — — — —

VII.

. . . „În față, în trăsurile fie-cărui om stă istoria, ura și iubirea aceluia apriat descrise; ființa lui internă easă aici la lumină — însĕ nu fie-care o știe cetí, nu fie-cine o înțelege.“

Numai resfoind prin cartea mare a vieții se poate învĕțá și însușí aceasta artă.

Dar' eu n'am trăit aproape nimica în aceasta vieață încă. . . . . .

Sĕ-ti enarez pe rênd însĕ, așa cum s'a întêmplat, ca enarând sĕ pot earăși simțí fericirea ce m'a cuprins atunci. . . . . .

„Turandot, mica mea Turandot! Metta dragă! În câteva ḑile legătura inimilor noastre se va întărí pentru vecie.

Vei ștí tu ertá unui om cercat de soarte, că nu ți-a descoperit toate așa cum sunt, ci prin înșelăciune a voit sĕ probeze amorul inimei tale?“ . . .

Cu ochii măriți de spaima unui ce necunoscut, amenințătoriu, ce aveá sĕ urmeze, îl privíiu.

Picioarele amenințau sĕ-mi denege serviciul. El îmi netediá cu drag mânile și mĕ liniștiá: „Nu, nu te spăriá . . .

Și concurența, în cât se poate prevedè, are încă mulți ani sĕ dureze.

Întrebarea e deci: ce sĕ facem?

Ce sĕ facă economii nostri, ba am putè ḑice: întreg poporul, întreagă națiunea română, ca sĕ poată suportá deoparte sarcinele mari și grele impuse pe pămênt, de altă parte concurența cea mare ce i-se face cu privire la scăderea prețului grâului?

Rĕspunsul cel mai logic ce'l putem dá la această întrebare, este, după a noastră pricepere: *economiă!*

Da, economiă sĕ facă poporul nostru. Însĕ ce feliu de economiă?

De-o parte sĕ-și lucre bine și sĕ-și gunoiască bine pămênturile, sĕ-și procure după putință tot feliul de mașinării economice, cu ajutoriul cărora sĕ sporiască productivitatea (roada) pămêntului; ca astfeliu în loc de 10 măji de grâu cu câte 10 fl., sĕ producă 20 de măji, pe cari sĕ le vindă cu câte 8 fl. Eventual sĕ se gândiască la alte ramuri de economiă!

De altă parte sĕ facă multe și mari crutări în vipt, beuturi, vestminte, uspețe, în datorii, etc. și deodată cu astea:

Sĕ se intereseze de luminarea minții sale, de validitarea drepturilor sale politice-cetățenești, prin cari și cu ajutoriul cărora poate șterge multe-multe sarcine publice, pe cari le supoartă fără nici o lipsă și fără nici un folos patriotic.

Cerculariul dlui Episcop din Arad,

(Continuare.)

Între multele și diferitele mijloace cari s'ar putè folosí la crearea de fonduri conform împregiurărilor noastre, mai ales douĕ ar fi mai ușor aplicabile și ducĕtoare la scop.

Unul ar fí întroducerea colectelor benevole de naturale, mai ales în anii mai roditori, în fie-care parochie, cum practisează aceasta și alte confesiuni, și înființarea așa numitelor „magazine de bucate", ear' altul ar fi buna îngrijire a capitalelor esistente și a venitelor bisericești.

Dacă numai înainte cu vre-o 20—30 ani — și ce sunt acesti 20—30 ani în vieața unui popor? — s'ar fi întrodus în toate parochiile colecte de naturale, astăḑi n'ar fi nici o parochie, care n'ar avè fond de câteva mii floreni, cum și au deja multe parochii, în cari s'au întrodus mai de mult asemenea colecte. Și earăși, dacă numai înainte cu 20—30 ani s'ar fi îngrijit bine, în tot locul, capitalele și venitele bisericești, astăḑi n'ar fi nici o parochie, care n'ar avè câteva mii de floreni, pre cum și au toate acelea parochii, in cari s'au îngrijit bine acelea capitale și venite.

Ear' dacă ar esistá în tot locul atari fonduri, atunci ușor s'ar putè ameliorá și dotațiunea preoților și învĕțătorilor; și poporul ar fi scutit de asemenea sarcine, și chiar de a fi esploatat prin cămătarnici.

Eată dar', iubiților, de ce folos ar fi asemenea întreprinderi făcute cu puțină osteneală.

Că asemenea întreprinderi sunt sigur ducĕtoare la scop, este destulă dovadă împregiurarea, că multe chiar dintrĕ cele mai slăbuțe parochii ale noastre, unde sunt preoți și învĕțători vrednici, și-au creat fără vre-o greutate asemenea fonduri, din cari apoi și-au cumpĕrat și pămênturi bisericești; pre când în alte parochii mai avute nu s'a făcut nimica, și numai din causa neinteresării preoților și învĕțătorilor.

Deci dacă până acum numai puțini preoți și învĕțători ai nostri s'au gândit serios la acestea, acum — în fața situațiunei în care ne aflăm — este timpul suprem, ca unul fie-care sĕ se cugete serios și la implinirea acestei datorințe, căci dacă cineva nici acum n'ar face aceasta, unul ca acela ar comite greu pĕcat contra bisericei străbune, pentru care și-ar trage asupra-și osânda lui Dumneḑeu și a posterității.

Pentru a combiná cât mai bine și isvoarĕle de venit și modul de procedere la asemenea întreprinderi, aflăm de bine a dispune întrunirea onoratei preoțimi în conferințe tractuale, în tot anul câte odată, în ḑilele după anul nou, sub conducerea concernentului protopresbiter, care sĕ însarciná a convocá preoțimea din tractul submanuat la acea conferință ori singură, ori dinpreună și cu învĕțătorii, pre cum aflá de bine, pe ḑilele ce le va crede mai potrivite, după anul nou.

În acelea conferințe sĕ se dee ocasiune fie-cărui membru a-și spune părerea asupra izvoarelor și modului de procedere, atât în privința înființării de fonduri noue, cât și în privința administrării, sporirii și crutării celor deja esistente bisericești; mai încolo fie-care preot sĕ fie provocat a arĕtá pe scurt, în fața conferinței, cum a proces dînsul la desvoltarea simțului religios, și cu ce resultat? cum a proces la crearea unui fond parochial, și cu ce resultat? cât este de mare capitalul fondului bisericesc și al celui școlar din parochia sa? și cum se îngrijeste? ear' la anul, tot asemenea sĕ arete, cât s'au sporit acelea fonduri prin stăruința sa? și preste tot, ce sporiu a putut face dînsul?

Toate aceste arĕtări sĕ se iee pe scurt și la protocolul conferinței, care până în 10 ḑile după ținerea conferinței se va înaintá Consistoriului, spre ulterioară afacere.

Așteptând de la toți sĕ satisfacă cu zel și bunăvoință și acestor îndrumări și sfaturi părintești, și implorând ajutoriul Ceriului și asupra acestei întreprinderi, cu binecuvêntare archierească am rĕmas

A r a d, 21 Novembre 1895.

Al Vostru

de binevoitoriu:

Ioan Mețianu, Episcopul Aradului.

Austro-Ungaria.

Renunțarea fostului ministru de culte, br. Eötvös, la mandatul de deputat. Baronul Eötvös Lorand, presidentul Academiei maghiare de științe, fost ministru de culte și instrucțiune publică, și-a depus mandatul de deputat al cercului Körmend. Guvernul și-a dat toată silința sĕ'l abată de la acest propus, — fiind-că în acest cerc e puternică oposițiunea — dar' nu i-a succes. Retragerea baronului de altcum nici n'are sĕ suprindă pe nimenea; dînsul a moștenit de la tatăl sĕu, marele idealist br. Iosif Eötvös, o anumită doză de idealism, e profesor de științele naturale la universitatea din Budapesta, și ca atare în întreagă vieața sa a scrutat adevĕrul. Cu astfeliu de idei saturat a ajuns în atmosfera partidului guvernamental, unde vĕḑend că veci nica minciună, cabotinagiul, duce tonul, și-a întors fața cu scârbă de cătră acele cercuri, cari erau în flagrant contrast cu vederile sale, cu sufletul sĕu idealist și onorabil, și fiind-că altcum nu puteá scăpá din aceasta atmosferă pĕcătoasă, — și-a depus mandatul, pentru ca pe viitoriu sĕ scruteze esclusiv în sinul naturei aceea ce în politică n'a aflat: *adevĕrul.*

Eată un bărbat cinstit și drept!

Alegerea de deputat din Giralt. Alegerea s'a terminat Joi la 8 oare seara. A fost ales candidatul guvernamental *Köszeghy* Sándor cu 789 voturi față de aponyistul Semsey Boldizsár, care a întrunit numai 566 voturi. Alegerea lui Semsey erá sigură, și oamenii guvernului au isbutit cu candidatul lor numai prin recurgerea la mijloacele cele mai mârșave. Chiar și gendarmii au corteșit și duceau alegĕtorii la urna contrariului prin intimidări și forțe brutale. Mulți au fost grozav bătuți din causă că nu se lăsau seduși sĕ treacă în tabĕra contrară.

Confiscarea unui drept autonom al Vienei. „Egyetértés" este informat, că guvernul austriac vĕḑend că antisemiții încep deja de pe acuma acțiunea pentru ca la alegerea de primariu ce se va face prin jumĕtatea lunei Februariu sĕ fie ales earăși *Lueger,* — are de gând sĕ modifice legea comunală a Vienei. Anume locotenența Austriei de jos lucră deja la un astfeliu de project de lege, în sensul căruia dreptul alegerei de primariu sĕ se iee de la vienezi și sĕ fie transpus sferei de competință a domnitoriului. Conform acestui project primariul n'ar mai fi ales de consiliul comunal, ci ar fi denumit de împĕratul. — Numitul ḑiariu mai spune, că cestiunea mai depinde numai de la împregiurarea, că putè-se-va câștigá oare receruta majoritate în dieta provincială a Austriei de jos pentru realisarea acestui plan, ori nu? —

Se vede, că *Badeni* încă e de principiul lui *Pázmándy,* care cu privire la cestiunea naționalităților enunțáse faimoasa losincă cu „B i e g e n o d e r b r e c h e n!"

Fidelitatea românilor cătră națiunea maghiară. Petițiunea cătră monarch pentru agrațiarea „martirilor exilați", care, după cum spune „o r g a n u l a c r e d i d a t", circulează printrĕ preoțimea română de ambe confesiunile, pentru a fi acoperită cu subscrieri, — și-a avut deja primul resultat îmbucurătoriu (!), că presa maghiară s'a grăbit îndată sĕ iee act despre această pornire a infailibililor în politică. „Pesti Napló" publică întreagă petițiunea și subtrage bine unele fraze și pasage, cari i-se par chiămate a mâná apa pe moara guvernului, ear' „Magyar Hirlap" publicând'o și el constată *cu bucurie,* că acesta e primul cas, că românii se adresează prin guvernul ungar cu petițiunea lor *regelui* Ungariei — și nu direct *împĕratului* Austriei. Mai mare bucurie 'i face însĕ acestui ḑiariu faptul, că poate constatá — tot din neferícita petițiune —, că *românii declară fidelitate cătră națiunea maghiară.*

Încă vre-o câteva constatări de acestea, și-apoi putem merge cu inima liniștită sĕ implorăm grație pentru că de atâtea-ori am fost loviți și nedreptățiți.

România.

Navigațiune la porțile de fer. În Nrul 194 al „Monitorului Oficial" din București ministeriul afacerilor străine aduce la cunoștința navigatorilor următoarele informațiuni date de legațiunea austro-ungară:

În urma lucrărilor esecutate de guvernul ungar pentru regularea alviei Dunărei la Porțile

---

Dar' spune-mi, ți-am ḑis, că sunt sĕrman, sĕrman, apăsat și amenințat de sĕrăciă de neajunsuri Spune-mi, mĕ iubești? — și acum El mĕ priviá cu frică, cu speranță.

Eu nu te-am știut, nici n'am cercat de ești avut, ori sĕrac — îi rĕspunseiu eu — aceasta nu m'a interesat. Te-am iubit pentru tine însu-ți, așa pre cum te-am vĕḑut, cum te-am cunoscut ....

„Veḑi asta-i — mĕ întrerupse el cu o privire plină de fericire — dar' eu sunt avut .... nu sunt sĕrman cum am fost ḑis, ci avut ..... millionariu mic mĕ numesc oamenii" ..... și tăcù resuflând cu greu.

Ochii mi-se umplură de lacrĕmi, simțiam cum un cerc ghiețos mi-se așeadă în jurul inimei.

Nu-mi lăsă timp sĕ-i rĕspund, ci continuă repede:

— Nu, nu mĕ privi așa de străină, așa de rece .... îmi causezi durere neespusă atunci ... cu toate că ai dreptate .... și earăși nu .... veḑi, ceea-ce altora li-ar fi format idealul fericirei; mie chiar averea mi-a fost acel Moloch nesațios, ce înghițiá dinaintea mea fericirea în totdeauna, până abia o zăriam ....

Câți ochi seducĕtori, câte priviri dulci mĕ chiămau, și eu — căutând pretutindenea fericirea visată — alergám cu sete când într'o parte când într'alta ..... cu amar a trebuit sĕ mĕ conving însĕ .... că în totdeauna numai și numai avuția mea este magnetul, care îmi atrage mulțimea inimilor iubitoare ...,

„Pentru ultima-oară cugetám sĕ-mi încerc ... nu de mult ... norocul ... în străinătate ... ca necunoscut și fără avere."

... „Jocul s'a repețit eară ca mai 'nainte .... în esență tot același .... în formă s'au întêmplat numai — amĕsurat împregiurărilor — schimbări, căci ca om fără avere credut, chiar de la început n'am fost băgat în seamă."

„Perdusem dejá credința în povestile despre adevĕratele inimi femeești, inimi pline de iubire curată .... Eram disgustat, o scârbă m'a cuprins față de lume, față de femei" ....

„Vedeam bine, că din lexiconul sorții mele lipsește conceptul: fericire" ....

„Mĕ hotărisem sĕ plec ., . însĕ — și aici abia 'i mai auḑiam vocea la urechia mea — însĕ, pe când ne ocupám cu aceste cugete .... colo jos în grădină, sub pănarii tufoși .... ei toți erau atunci înfloriți — inconștiu, poate fără voiă, aruncaiu privirea în sus, spre ceriu" ....

... „Cine-mi descrie suprinderea, când dintr'un cadru de flori albe am vĕḑut douĕ stele vĕrsându-și lumina lor dulce asupra mea" ...

Un strigăt înăbușit îmi scăpă prin buze, voiam sĕ fug, dar' brațele-i puternice 'mi opriră calea. Cu fața ascunsă la peptul sĕu ascultám cum îmi șoptește încet mai departe:

— — — „din acel moment n'am mai avut voință liberă — — — acelea stele mĕ duceau, mĕ atrageau cătră sine, cum atrage și poartă luna apa mărei — — — — — — — — — pe lângă toate nisuințele mele însĕ, n'am putut aflá posesorul lor — — — până într'o ḑi — — ți-aduci aminte tu dulce, tu înțeleapta mea, mica mea Turandot? — — — Când fără veste, pe neașteptate ne aruncă soartea o comoară în brațe, ni-se pare, că totul e un vis și ni-e teamă, ca deșteptându-ne, sĕ nu dispară cumva — — — ah — — mĕ poți condamná, dacă înfricat de atâtea amăgiri, de asta dată am voit — — am cercat — — sĕ-mi asigur pe deplin norocul — — — am voit sĕ-mi fac parte nu numai din fericirea ce simțim iubind, — — ci și din fericirea de a te ști iubit. — — —

————

de Fer, întâiu cataracta Dunărei, numită „Stenka“, s'a făcut practicabilă pentru navigațiune.

Această cale de navigațiune, deschisă în mod provisoriu, este formată printr'un canal, având o lărgime de 60 m., și conținênd, chiar când apele sunt cu totul scădute (étiage), o trecătoare de o adâncime de doi metri.

În urma regulărei cataractelor de la „Stenka“, bastimentele cari cobor fluviul vor putè sĕ pătrundă chiar în timpul apelor de vară până la „Drenkova“, pe când înainte erá nevoie de a se procede la o transbordare la „Moldova“.

Taxele prevĕdute de art. LVII din tratatul de la Berlin din 13 Iuliu 1878, și de art. VI din tratatul de la Londra din 13 Martie 1871, nu vor fi încă pentru moment percepute.

Străinătate.

Situațiunea în Turcia. (Constantinopol, 13 Decembre.) Cu privire la întrarea năilor staționare în Bosfor ministrul de esterne a comunicat eri tuturor ambasadorilor următoarele trei condițiuni ale Porței: 1. năile staționare au sĕ fie năi ușoare; — așa și e — 2. sĕ nu între toate năile deodată, și 3. concesiunea actuală n'are sĕ fie considerată drept cas de precendență pentru viitoriu. Escepțiunea aceasta, fiind-că lovește în drepturile contractuale, n'a putut fi luată în considerare. —

Corabia engleză e pe cale spre Bosfor; sosirea celei italiane e insinuată; cea austro-ungară sosește mâne (14 Dec.); ear' celelalte urmează în mari distanțe una după alta.

(Londra, 12 Decembre.) Rapoarte din Asia-mică recunosc, că sub presiunea acțiunei colective a marilor puteri Turcia se nisuiește 'n serios sĕ pacifice poporațiunea, ceea-ce și are deja unele resultate. De altă parte se raportează, că alăturea cu pacificarea se estinde și ferberea în poporațiune. Mai ales în regiunile Trapezuntului e mare neliniștea. Astfeliu, conform unei știri încă neconfirmate și din alte părți, turcii au năvălit asupra unui claustru armean în apropiere de Trapezunt și i-au dat foc; șease călugĕri și — afirmative — un episcop armean au ars sub ruinele claustrului.

(Constantinopol, 13 Decembre.) Diariul turcesc „Sabah“ publică o telegramă din Aleppo, carea a produs mare sensațiune în cercurile politice și diplomatice de aici. E vorba, că un oficer de gendarmi ar fi deținut în Aleppo doi misionari englezi, cari în vestminte de preoți arabi și cu turban alb pe cap cutrierau ținuturile locuite de armeni. Se dice, că s'au aflat la ei 177 scrisori agitătoare, cari sunt foarte compromițĕtoare pentru englezi. Când deținuții au fost duși înaintea valiului, acesta li-a făcut aspre imputări și în urmă a erupt în cuvintele: „Dar' n'a fost încă destul din vĕrsările de sânge? Voiți și mai mult?!“

Missionarii au fost escortați la Constantinopol.

(Köln, 13 Decembre.) Un raportor special al lui „Kölnische Zeitung“, care a cutrierat Armenia, caracterisează situațiunea așa, că *începe a se îmbunătăți.* Face însĕ atente pe marile puteri și *le desmântă de la ori-ce ingerință silnică*, fie aceea din ori-ce motiv provocată, *căci prin ea causează numai persecuțiuni și desavantagiu pentru creștini.* Armenii emigrează în masse, find-că erupțiunile curdilor încă tot mai țin.

(Constantinopol, 13 Decembre.) Cele două detașamente ale corpului de armată al treilea, aședate în vilajetul Monastir, vor fi întregite încă cu două detașamente.

A doua corabiă staționară engleză, cum și cea italiană, au trecut deja pasul Dardanelelor.

Din camera franceză. (Paris, 13 Decembre.) În ședința de eri s'a votat neschimbat budgetul esternelor. Socialisiul *Sembat* a propus cassarea titlului de spese pentru *legațiunea din Vatican*, dar' propunerea i-s'a respins cu 333 voturi contra 157.

Intriga contra presidentului Faure. (Paris 13 Decembre.) Eri fiind la presidentul republicei mai mulți deputați, între cari și Isamber, presidentul *Uniunei progresiste*, Faure a declarat, acestuia, că știe deja de unde provine intriga, care avĕá de scop sĕ'l intimideze: *de la reacționari.* Dar' — a dis presidentul — îmi cunosc datorința și *mi-o voiu și împlini.*

Escomunicarea principelui Ferdinand. (Sofia, 13 Decembre.) Referitoriu la știrea lansată prin presa din străinătate, că papa ar fi amenințat pe principele Ferdinand cu escomunicare dacă 'și va dá învoirea la trecerea prințului Boriș, — din locuri competente se afirmă, că aceasta știre e lipsită de ori-ce basă reală.

Scandal în sobrania bulgară. (Sofia, 13 Decembre.) În ședința de eri deputatul *Neiciov* vorbind contra budgetului a pretins botezarea prințului Boriș în religiunea ortodoxă. Presidentul l'a îndrumat de mai multe-ori la ordine, ear' în fine l'a provocat sĕ easă din sală. Nesupunêndu-se acestei provocărei au întrevenit questorii, cari după o hărțueală de jumĕtate de ceas l'au scos afară între pălmuiri și ghionturi. După acest episod idilic ședința s'a continuat mai departe.

Corespondență.

Prigor, 11 Decembre n.

(† Elena Campian născută Mircea.)

Domnul preot gr. or. român din Prigor, Iosif Câmpian prin încetarea din vieață în 3 Decembre n. înainte de amiadi la 6 oare, a soției sale Elena Câmpian, născută Mircea, a îndurat o perdere irreparabilă, și nemiloasa moarte a lăsat în doliu soț, copii, neamuri și mulți buni prietini și cunoscuți.

Scumpa defunctă după împărtășirea cu sântele taine, după un morb scurt, dar' foarte grav și-a dat nobilul suflet Creatorului în etate de 59 ani și a fericitei sale vieți conjugale de 35 ani.

Ceremoniile funebrale după ritul gr. or. român le-au deplinit la casa mortuară în 4 Decembre n. la 3 oare după amiadi domnii preoți Mihail Blidariu, paroch în Prilipeț și asesor consistorial, Nicolae Brândeu, preot în Bozovici, Iacob Sĕrbu, preot în Rudaria și Vasilie Popovici, preot în Pătaș.

Conductul a fost imposant, mulțime de oameni din loc și din depărtare s'a presentat într'un numĕr foarte mare pentru a dá neuitatei defuncte ultima onoare. Acest conduct — ne mai vĕdut în Prigor — a dovedit eclatant stima și simțul de condolență față de familia Câmpian.

Ceremonialul ritual s'a finit prin o cuvêntare foarte mișcătoare a dlui paroch și asesor consistorial Mihaiu Blidariu, când apoi rĕmășițele pămêntești a scumpei defuncte — aședate într'un pompos cosciug de metal — a fost transpuse la locașul etern, unde nu este durere și suspin.

Pe neuitata decedată o deplâng: neconsolabilul ei soț Iosif Câmpian preot, fiul Teodor Câmpian capelan, nora Macrina Câmpian născută Nicolici, fiia Maria, nepoții și nepoatele Vasilie, Iosif, Livia și Anica Câmpian și sora Ana Popovici, născută Mircea.

Fie-i țĕrina ușoară și memoria eternă.

x. x.

Lipova, 12 Decembre n.

Onorată Redacțiune!

La dorința cuprinsă în nrul 261 în foaia noastră „Dreptatea“ sub titlul „Nebulos“ dau următoarele lămuriri:

Faima despre *închipuita* conferință secretă a unor învĕțători din numitele comitate a causat în adevĕr oare-care surprinsă în *Lipova,* din simplul motiv, că nimenea nici dintrĕ preoți, nici dintrĕ învĕțători, nici dintrĕ inteligența română, dar' nici dintrĕ străini nu știu nimic despre o asemenea conferință. Ni-s'a părut ca o minune, ca în acest orășel mic sĕ se fi putut întruni chiar numai 2—3 învĕțători, cu atât mai puțin din 3 comitate, într'o conferință, fie cât de secretă, și sĕ nu știe nimenea absolut nimica.

Eram siguri că și acea faima este earăși o scornitură tendențioasă, ca multe altele de la patrioticei din Arad.

Și dacă totuși nu am desmințit îndată acea faimă, causa a fost pe deoparte, că nu voiam a-i atribui nici o importanță; de altă parte voiam totuși a scrută atât aci în Lipova cât și prin jur, dacă nu cumva totuși se ascunde ceva sub „spuză“, cum dice „Dreptatea“. Dar' cu toate scrutările nu am aflat nimic despre închipuita conferință secretă.

Constat deci, că faima rĕspândită de bună seamă a fost un vis patriotic al oare-cărui corespondent ori colaborator de la foaia din Arad, căci în Lipova o asemenea conferință nici în Novembre, nici alta-dată nu s'a ținut.

Constat mai departe, har domnului, că până acum pe aici nu cunoaștem nici un învĕțătoriu român cu tendințe atât de condamnabile, după cum își închipue „Arad és Vidéke.“ Scornitura a causat chiar la învĕțătorimea de aici justă indignare și un meritat dispreț.

Voicu Hamsa, protopop și insp. școlar.

Cronică.

Timișoara, 14 Decembre n.

Planurile lui Edison. Cu multe invențiuni a surprins Edison lumea, și cu succesele tot nu e îndestulit; de present își bate capul cu invențiuni noue. Lucru natural, că și el scrutează după secretul dirigărei balonului aeronautic. El crede, că aceasta s'ar putè ajunge prin întrebuințarea unor ventrele împlute cu gaz. Dice că nu e imposibil, că în scurt timp sportsmenii aeronauticei vor arangiá emulări formale regatte-aeriane. Nu-i vorbă, noul sport are sĕ fie interesant. Marele inventator deocamdată lucră la un aparat astronomic. Voește, ca prin aședarea de asupra piscurilor a unui aparat telefonic, sĕ observe zgomotul produs de planeți prin mișcarea în univers. Prin aceasta s'ar putè apoi ușor dá esplicare deosebitelor fenomene astronomice până adi neesplicate.

Statistica vinului de șampanie. Conform datelor celor mai noue statistice, preste tot pămêntul se consumă anual la an 21,000.000 sticle cu vin de șampanie. La locul prim stă *Anglia* unde se consumă cea mai multă șampanie, urmează apoi America. Australia în urma crisei de bani a trebuit sĕ renunțe la onoroficul post ce-l ocupă cu câțiva ani mai nainte în statistică, până când rușii se numĕră și adi între cei mai escelenți beutori ai vinului de șampanie. În patria acestei beuturi, în Francia, se consumă mai puțin vin de șampaine. Statistică e de altfeliu minuțioasă, dar' că din marea cantitate de vin de Champagne consumat în Anglia, America și Rusia cât e *veritabil,* — tace tăcerea peștelui.

Un creditor ingenios. În Prusia e în vigoare nu de mult un deciș judecătoresc, în sensul căruia nu este permis a cuprinde spre licitare nici un feliu de orologiu, dacă proprietariul acestuia poate dovedi, că are lipsă de el spre a-și putè îndeplini punctual datorințele față de oficiu, ori de alte ocupațiuni. Cât de mare erá bucuria debitorilor la publicarea acestui decis, atât de mare erá supĕrarea creditorilor. Un creditor hameș a stricat însĕ bucuria debitorilor. La mandatul acestui creditor esecutorul a cuprins un orologiu de pĕrete în preț de 100 marce. Debitorul s'a provocat la lege, ear' creditorul s'a dus la un orologierìu, a cumpĕrat un orologiu simplu cu 4 marce, luând tot-odată de la orologieriu, că orologiul umblă punctual. În locul celui cu 100 marce creditorul a pus pe pĕrete „un ceas cu cuc“, ear' pe cel scump la cuprins în esecuțiune. În zadar a recurs debitorul la tribunal, căci tribunalul a dat drept creditorului, motivând cu aceea, că pentru împlinirea punctuală a datorințelor sale oficiale debitorul se poate orientá și după ceasul cu cuc.

Statistica instrucțiunei poporale în Londra. În capitala Angliei sunt 433 școale poporale cu locuri pentru 483.000 elevi. În cei 25 ani din urmă s'au ridicat edificii de școale în valoare de 12 milioane florini. La aceste școale poporale funcționează 12.000 învĕțători și învĕțătoare. Spesele anuale cu susținerea acestor instituțiuni fac 18 milioane florini. În anul acesta Londra are 760.000 băieți obligați a frecuentá școala; din acestia 230.000 umblă la școale confesionale, 30.000 la școale private, și 500.000 la școale poporale publice.

Literatură, artă și știință.

Călindariul plugariului pe 1896. În editura tipografiei A. Mureșanu în Brașov a apărut un bun prietin și sfătuitoriu al plugariului român, care afară de partea calendaristică are și multe sfaturi bune și folositoare pentru plugariul român. După conținutul bun și adjustarea frumoasă, putem dice, că prețul de 25 cr. plus porto 5 cr. e un preț, de cât care mai modest nu se poate. La pagina primă are și portretul fericitului Timoteiu *Cipariu.*

„Vatra“, admirabila foaie ilustrată pentru familie apare de două-ori pe lună în București. Numĕrul 14 al anului II are următoriul sumariu: Crin și Trandafir, de Radu. — Într'un album, (poesie) de Ioan Țicudianu. — Amintire, (poesie de Heine), trad. de C. X. — Din Scyla în Charibdea, de St. Basarabeanu. — Sus vioara (poesie) de George Murnu. — Bĕtrânul clopotariu, trad. de C. Ramură. — Nora, (de Henric Ibsen), trad. de B. Marian. — Maxime. — Din vieață, de Maria Cunțan. — Sĕ fie adevĕrat? (sonet) de I. B. Hétrat. — Pantoful „puiului mamei“, (de I. de Garches), trad. de Breb. — Principesa și bobul de mazere, (după Andersen), trad. de I. Br. — Asta-i! (sonet) de I. B. Hétrat. — Din istoria naturală, (Elefantul, de F. Lichterfeld), trad. de N. — Fel de fel, de *** — „*Vatra*“ se poate procură de la libraria școalelor *C. Sfetea,* București.

Posta Redacțiunei.

P. T. în P. Ca sĕ putem căută după câștiguri, find hărtiile cam multe, n'ar strică . . . . . știi ce! Salutare D.—

Învitare de abonament

la

DREPTATEA

Cu ḑiua de 30 Novembre a. c. stilul nostru, espiră abonamentele pe acest cuartal şi cele făcute pe luna Novembre.

Rugăm şi învităm pe dnii abonaţi sĕ grăbiască cu renoirea abonamentelor, ca astfeliu sĕ remânem în curent cu espediţia foii.

Abonamentele se fac mai uşor prin mandate postale.

PREŢUL:

pe ¼ de an fl. 2.50

pe 1 lună 85 cr.

Rugăm a se scrie curat şi legibil numele abonentului, locuinţa şi posta ultimă, eventual sĕ se lipească pe mandatul postal adresa tipărită sub carea li-se trimite „Dreptatea.“

Cu stimă

Administraţia foii „Dreptatea.“

Bursa de Budapesta din 12 Decembre 1895.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 . (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	126.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. . (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate . . . „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . . .	4²/₁₀	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug. .	4²/₁₀%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . . .	4²/₁₀%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . . .	4²/₁₀%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraş. Budapesta 1890	4½%	100.15

Bance.

Banca anglo-austriacă 120 . .	170.—
„ pe acţii Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	98.—
„Hermes“ intreprind. de bani 200 . . .	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu . . .	435.75
„ „ „ pe acţii Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	—.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ şi comerc. ung. 100	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu . .	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100 . . .	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. şi industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.
„ de escompt şi zarafiă ung. 400 K. . . .	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—.—

Scrisuri fonciare.

„Albina“, inst. de econ 5%	100.76
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	101.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5½%	100.50
„ de credit ardeleană 5%	101.—
„ „ „ „ 4½% 40 ani	99.—
„ „ „ „ 4½% 50 ani	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.25
„ „ „ „ „ 5½%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4½% em. VI. . .	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani	—.—
„ „ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III emis 5%	102.25
„ „ „ „ IV emis. 4½%	100.50
„ I. de credit din Timişoara 5%	102.—
„ I. „ „ „ „ 4½% . . .	99.50
Împrumut. băncii ung. hipotec. 4%	128.50
Obl. c. fr. bulg. 6%	122.—
„ cu prem. sĕrb. 100 fr. 3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.) . 3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeş-Bega 5%	140.—

Sorţuri private.

Împrumutul oraş. Viena din 1874, 100	174.50
Sorţuri din Buda 40	60.—
„ „ „ (st. austr.) 40	61.—
Sorturi reun. „Jó-sziv“ 2	3.30
„ „ „ (st. austr.) 5	3.50
„ crucea roşie 5	12.—
„ „ „ (st. austr.)	12.50
Obligaţiunile basilicei 5	9.75
„ „ (st. austr.)	10.25
„ crucea roşie italian. 25 lire . . .	12.75
„ „ „ „ (st. austr.) . .	13.—
Instit. de cred. austr. 100	198.—
Crucea roşie austr. 10	19.—
Sorţi Pálffy 40	59.20

Monede.

Galbenul ces. şi reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.93
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.92
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. şi ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ de bancă pr. 31 Iunie . . .	—.—

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timişoara.